

کانال کشی و انتقال آب از غرب به شرق مازندران

بهبانه؛ احیای تالاب میانکاله!

حنیف رضا گلزار
کندکمر محیط زیست و منابع طبیعی

احیای خلیج گرگان و تالاب میانکاله به‌عنوان یکی از مصوبات سفرهای استانی چند هفته گذشته هیأت دولت به استان‌های گلستان و مازندران، این بار بهانه‌ای برای زنده شدن دوباره طرحی موسوم به «کانال سراسری غرب به شرق مازندران» شد. طرحی که قرار بود از سال ۱۳۷۴ با صرف مبلغی بالغ بر

۷ هزار میلیارد تومان - بر اساس برآوردهای سال ۱۳۹۵ - و احداث کانالی سراسری به طول ۱۰۹ کیلومتر، سالانه ۴۸۰ میلیون مترمکعب آب شیرین (۲۴۳ میلیون مترمکعب آب بهنگام و ۱۸۵ میلیون مترمکعب آب ناپهنگام)، را از سرشاخه‌های رودخانه چالوس، خیرود، گلندرود و کجور به مناطق مرکزی و شرق استان مازندران منتقل نماید تا هم براساس نگرش موجود در ساختار مدیریت آب کشور از هدر رفت و وارد شدن آن به دریاچه کاسپین جلوگیری شود و هم کسری آب مورد نیاز بخش کشاورزی را بویژه در مناطق مرکزی استان مازندران تأمین کند. آبیاری ۲۵۹۸۴ هکتار شالیزار در دشت هزار و همتچینن تغذیه ۳۵۰۰ هکتار آب‌بندان در این منطقه از جمله اهداف اجرای این طرح برشمرده شده است اما وقتی به ریشه و منشأ آن چیزی که کسری آب کشاورزی در مناطق مرکزی و شرقی استان مازندران نامیده می‌شود می‌نگریم، در می‌یابیم که نگرش حاکم بر ساختار مدیریت منابع آبی منطقه بیشتر به مضحکه‌ای دردآور و محملی برای بلعیدن آشکار منابع مالی کشور تبدیل شده تا دغدغه‌ای با هدف تأمین کسری آب، چرا که آنچه در عمل در حال رخ دادن است این است که آب مناطق مرکزی و شرقی مازندران قرار است بواسطه ساخت سدهای فینسک و طرح انتقال آب از سرشاخه‌های رودخانه هزار به استان‌های سمنان و تهران منتقل شود و در ازای آن، کسری آب تحمیل شده به مناطق مرکزی و شرقی استان بواسطه اجرای کانالی سراسری و بارگذاری روی سرشاخه‌های رودخانه‌های غرب استان که اتفاقاً در تابستان گذشته بخش‌هایی از آن نیز خشکیده بود جبران شود!

سفر استانی اخیر هیأت دولت به گلستان و مازندران و تأکید شخص آقای رئیس‌ی بر ضرورت احیای تالاب میانکاله و خلیج گرگان متناقضانه از سوی ابن‌الوقت‌ها و مافیای آب به کلیدواژه‌ای برای زنده کردن مجدد صدای تخریب بافت تاریخی اطراف حرم در سال ۱۳۸۶ بلند شد و مقام معظم رهبری در نامه‌ای به استاندار وقت خراسان رضوی بر رعایت هویت تاریخی و معنوی شهرها در توسعه و بهسازی محیط شهری مشهد تأکید کردند، اما بازنگری‌های بعدی طرح طاش (طرح تفصیلی مرکز شهر) هم تأثیری بر جلوگیری از تخریب بناها و خانه‌های تاریخی بافت پیرامون حرم نداشت تا اینکه شورای عالی شهرسازی و معماری

عکس: ایرنا

این کانال کشی سراسری تبدیل شده است چرا که بر اساس مطالعات انجام شده آبی قرار است پس از لایروبی یا پمپاژ آب دریاچه کاسپین به داخل مجموعه خلیج و تالاب وارد شود، باید به نسبت ۱:۹ با آب شیرین مخلوط شود تا کیفیت مناسب برای زیست‌مندان در تالاب را فراهم آورد. اگرچه بر اساس پیش‌بینی‌ها قرار است تا مقدار ۲۰ میلیون مترمکعب آب شیرین از دهانه نکارود به منظور تحقق این هدف به تالاب منتقل شود اما همین مسأله تأمین آب شیرین بهانه‌ای شده تا پیمانکاران بار دیگر ضرورت اجرای کانال سراسری انتقال آب از غرب به مرکز مازندران و سپس ادامه آن تا مناطق شرقی استان و اتصال آن به تالاب میانکاله را مطرح نمایند.

پیگیری و زنده کردن دوباره این طرح هشدار جدی برای جامعه مدنی کندشگر در حوزه محیط زیست و منابع طبیعی است. اگرچه این انتقال آب با رنگ و لعابی جذاب و با استناد به ضرورت احیای تالاب میانکاله به‌عنوان رویدادی کاملاً زیست محیطی نمایانده می‌شود اما بی‌گمان آسیب‌هایی جبران‌ناپذیر را بر پیکر منابع آبی کم‌رقم غرب استان مازندران و البته تخریب‌های گسترده اراضی کشاورزی و منابع ملی در طول مسیر اجرای این کانال سراسری در پی خواهد داشت.

■ **مهر-** امیرمحمود غفاری معاون برنامه‌ریزی و مدیریت منابع وزارت راه و شهرسازی از استقبال ۲.۲ میلیون مسافر هوایی از پروازهای نوروزی و ۱.۲ میلیون مسافر از قطارهای نوروزی خبر داد.

■ **ایران-** عزت‌الله ضرغامی وزیر میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در توئیت خود، نوشت: «بودجه مرمت میراث فرهنگی در قانون بودجه ۱۴۰۰ بالغ بر ۳۴۰ میلیارد تومان بود. با احتساب ۳۵ هزار بنای تاریخی ثبت‌شده میانگین سهم روزانه هر بنا کمتر از ۳۰ هزار تومان است. دستمزد روزانه یک کارگر ۳۰۰ هزار تومان است.»

■ **مهر-** مؤید محسن‌نژاد، سرپرست میراث فرهنگی فارس گفت: از ابتدای تعطیلات نوروزی تا ۱۳ فروردین، یک میلیون و ۴۶۸ هزار و ۱۴۶ نفر از اماکن گردشگری فارس بازدید کردند.

■ **تسنیم-** علی سلاجه، رئیس سازمان محیط زیست گفت: مطمئناً آنچه در عرصه محیط زیست کشور اتفاق می‌افتد، جدا از قانون نخواهد بود و از این پس، هیچ کلنگ بدون مجوزی بر زمین نخواهد خورد.

■ **ایبنا-** یوسف بیدخوری، خراسان رضوی معاون گردشگری اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی خراسان رضوی از ثبت بیش از ۳.۵ میلیون اقامت در نوروز ۱۴۰۱ در استان خبر داد.

■ **تسنیم-** حسن ابراهیمی، رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان ارسنجان گفت: اولین نوزاد گوزن زرد ایرانی در دهم فروردین ماه سال ۱۴۰۱ در جنگل خلیل‌بیگ سایت احیا، تکثیر و پرورش ارسنجان متولد شد. با زایش اولین گوزن زرد ایرانی در سال جاری جمعیت این گونه ارزشمند به ۵۸ رأس رسیده است.

■ **میراث‌آریا-** مهدی ایزدی، سرپرست اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی مازندران از بازدید بیش از ۱۸۰ هزار نفر از موزه‌های سطح استان خبر داد.

■ **ایرنا-** جبار گوهری، سرپرست اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری استان کرمانشا به اشاره به اینکه پس از دو سال که سفرها در کشور با محدودیت مواجه شده بود، امسال شاهد یک اتفاق ویژه در حوزه گردشگری کشور و استان بودیم، گفت: نوروز امسال بیش از ۲ میلیون و ۶۷۵ هزار نفر از جاذبه‌های استان دیدن کردند.

■ **مهر-** ۲۰۰ اصله درخت توسط یک دستنگاه رسمی دولتی در خیابان خوارزمی در مرکز لرزه‌نگاری وابسته به دانشگاه تهران قطع شد.

رئیس جمهور خواستار ساماندهی بافت تاریخی پیرامون حرم مطهر رضوی شد

حفاظت از میراث ایرانی - اسلامی

زهرة توکلی

خبرنگار

۱۹ تیر ۱۳۹۸، به دلیل تداوم اقدام‌های مخالف با حفاظت از حیثیت مکان و ارزش‌های ملموس و ناملموس بافت تاریخی فرهنگی پیرامون حرم مطهر رضوی، حکم به لغو و توقف طرح نوسازی و بهسازی حرم مطهر رضوی (مصوب سال ۱۳۸۷) داد.

رضا سلیمان نوری، فعال میراث فرهنگی در استان خراسان رضوی در این باره به «ایران» گفت: طرح ساماندهی اطراف حرم مطهر سال‌ها قبل ریخته شد که نواقص زیادی داشت اما به همت فعالان فرهنگی و اجتماعی مشهد، قرار شد طرح جدیدی ایجاد شود که با توجه به تصویب نهایی آن در اسفندماه سال ۹۹ باید در همان ماه نیز اجرای آن آغاز می‌شد اما ابلاغ آن به شهرداری نامن تا مردادماه سال ۱۴۰۰ طول کشید.

این فعال فرهنگی با بیان اینکه موانع مختلفی در اجرای این طرح توسط شهرداری ایجاد شد لذا طرح آنگونه که باید پیاده‌سازی نشد، ادامه داد: رئیس‌جمهور درباره فضای فرهنگی اطراف حرم مطهر، حضور مستمر ساکنان اطراف حرم در طرح‌ها و حفظ کالبد قدیمی اطراف حرم نکاتی عنوان کردند که در

این فعال فرهنگی با بیان اینکه موانع مختلفی در اجرای این طرح توسط شهرداری ایجاد شد لذا طرح آنگونه که باید پیاده‌سازی نشد، ادامه داد: رئیس‌جمهور درباره فضای فرهنگی اطراف حرم مطهر، حضور مستمر ساکنان اطراف حرم در طرح‌ها و حفظ کالبد قدیمی اطراف حرم نکاتی عنوان کردند که در طرح جدید لحاظ شده است. ایشان برغالب بودن خصوصیات ویژه فرهنگی بر اقتصادی و معماری در این طرح تأکید کرده‌اند چون طرحی که قبلاً در مشهد اجرا می‌شد نگاهی به ظرفیت مکان‌ها نداشت لذا بسیاری از مساجد، حسینیه‌ها، خانه‌های تاریخی و... در طرح اولیه حذف شد، نمونه بارز آن حسینیه مرحوم شیخ محمدتقی بجنوردی است که بیش از ۱۰۰ سال سابقه برگزاری مراسم مختلف را داشت.

وی افزود: طرح قدیمی شکست خورده است چون این گونه طرح‌ها فقط مهندسی با نگاه اقتصادی هستند و با اقلیم منطقه همخوانی ندارند، بنابراین حتی در زمان‌های پیک مسافر و زائر، هتل‌های چند ستاره اطراف حرم مطهر اغلب خالی از مسافر هستند چون با توانایی مالی اغلب مسافران هماهنگ نیستند.

دکتر حسین عباس‌زاده، کارشناس میراث فرهنگی خراسان رضوی نیز در این باره به «ایران» گفت: تأکید رئیس‌جمهور در روند اجرای این طرح می‌تواند مفید باشد چون شهرداری‌های اطراف حرم باید به مفهوم فرهنگی و زیارتی بودن مشهد و معماری اسلامی آن و تفاوت این شهر با شهرهای دیگر توجه کنند.

وی افزود: متأسفانه بخشی از معماری اسلامی و ایرانی و آثار تاریخی در این محدوده خراب شده است ولی آنچه باقی مانده باید با کمک و همت شهرداری حفظ شود تا بتوان آنها را به عنوان الگو نگهداری کرد چرا که اینها شناسنامه‌های قومیتی شهر مذهبی مشهد هستند و مردم بیشتر برای دیدن آنها رغبت دارند تا دیدن مجتمع‌های تجاری بزرگ. این

تأسیسات اقامتی ارزان، قیمت را به مراکز دولتی باختند

ایرانی‌ها ۳۵ میلیون «نفر شب» اقامت را در نوروز رقم زدند

عکس: مهر

بیشترین تردد و ورود مسافران را ثبت کرده‌اند. وی گفت: بر خلاف سال‌های گذشته امسال در هفته دوم تعطیلات نوروزی نسبت به سال‌های گذشته با ۱۳ درصد رشد روبه‌رو بودیم. این نشان می‌دهد که در حوزه توزیع زمانی در تعطیلات به نوعی تعادل دست یافته‌ایم. استراتژی ما نیز در نوروز امسال توزیع مکانی و زمانی سفر بود.

در خصوص توزیع مکانی با معرفی شهرهای مکمل و شهرهای جایگزین و استان‌های خلوت که با در نظر گرفتن وضعیت آب و هوا و ضریب اشغال اتاق‌های مراکز اقامتی انجام می‌شد سعی کردیم این بخش را تا حدودی به نتیجه برسانیم.

او درباره کمبود جا برای اقامت مسافران نوروزی گفت: «در نهایت موفق شدیم تعداد تخت‌های فعال در کشور را به ۵۱۱ هزار تخت برسانیم و تعداد آنها تا حدودی بیشتر از سال ۹۸ شد. حال سعی کردیم ظرفیت اضطرار از جمله خوابگاه‌های دانشجویی، کلاس‌های آموزش و پرورش و سالن‌های ورزشی را در قالب اضطرار نخست در نظر بگیریم و مساجد، حسینیه‌ها و یادگان‌های نظامی را به‌عنوان اضطرار دوم برای اقامت مسافران نوروزی در نظر داشته باشیم. در واقع می‌توان گفت این ظرفیت‌ها نیز در دومین روز از تعطیلات نوروز پر شد، حتی در برخی از نقاط کشور با تمام پیش‌بینی‌های صورت گرفته

که به نوعی همان میهمانسراهای ما هستند طی سال‌های گذشته تعدادشان کم شده چراکه رقبایی برای آنها ایجاد کردیم کم بیشتر جنبه دولتی دارند از آن جمله می‌توان به میهمانسراهای ادارات، زائرسراها، کلاس‌های آموزش و پرورش و نظایر آن اشاره کرد. از این رو است که تأسیسات ارزان‌قیمت ما نتوانستند وارد رقابت جدی بشوند و تنها می‌توان گفت در تعطیلات نوروز است که می‌توانند فعال باشند و به نوعی به سوددهی برسند.»

مدیرکل دفتر توسعه گردشگری داخلی در کشور در صدر بیشترین پذیرش مسافران نوروزی قرار می‌گیرند، گفت: استان‌هایی که بیشترین اقامت را به خود اختصاص داده‌اند شامل مازندران، خراسان جنوبی، گیلان، هرمزگان، بوشهر، اصفهان و فارس می‌شوند. البته تهران نیز امسال با جهشی شگفت‌انگیز روبه‌رو بود چنان‌که طی پنج روز نخست سال ۱۴۰۱ از ۳۰ درصد ضریب اشغال به ۱۰۰ درصد ضریب اشغال مراکز اقامتی دست یافت. در حوزه مسافرت‌ها و تردد بین شهرها نیز با اتفاقات جالبی روبه‌رو شدیم چنان‌که استان خوزستان و بوشهر در صدر قرار داشتند و سپس اصفهان و خراسان جنوبی، خراسان رضوی و تهران

نفر شب اقامت که در شهرهای مختلف کشور شاهد بودیم، فراهم کنیم. هرچند نمی‌گوییم خدمات‌رسانی مطلوب بود اما به گونه‌ای بود که با کمترین آسیب مواجه بودیم.»

ابو بیشترین چالش سفر را تعداد تصادفات جاده‌ای، گران بودن مراکز اقامتی گردشگری، هجوم گردشگر به برخی از آثار باستانی و فرهنگی مثل حافظیه و ظرفیت محدود برخی از بنادر برای جا به جایی مسافر دانست.

با مشکل روبه‌رو شدیم؛ به‌طور مثال در بندرلنگه به یک‌باره ده برابر جمعیت آن منطقه وارد شهر شدند. در این نقطه بود که کمپین «۳۰-۶۰» را به راه انداختیم؛ چرا که ۶۰ درصد تصادفات در ۳۰ کیلومتری شهرها اتفاق می‌افتد. حتی شهرهای مکمل و جایگزین را برای اقامت مسافران معرفی کردیم که در کمپینگ‌های ورودی و معرفی می‌پرداختند. می‌توان گفت تا حدودی توانستیم اقامتی مناسب برای ۳۵ میلیون

ثبت می‌شد، کمترین کسری این روزها را پیش‌بینی می‌کرد: روزهایی که فارس رتبه نخست فرونشست زمین را در جهان از آن خود کرده است. براساس آمار کمیسیون آب، اقتصاد و محیط زیست اتاق ایران، فارس با سالانه ۵۴ سانتی‌متر نشست، رتبه اول فرونشست جهان را از آن خود کرده است. این فرونشست نه فقط دامن تخت جمشید که دامن همه فارس را خواهد گرفت. همین الان باید برای رسیدن به آب دریاغ شهر حافظ‌زمین ۶۰۰ متر حفر کرد تا دعای او آنجا که می‌سراید خداوندان نگهدار از زوالش بی‌جواب بماند. پایگاه میراث جهانی تخت جمشید پرسپولیس نیز در روز طبیعت با انتشار عکسی قدیمی از این اثر باستانی، نسبت به خشکسالی و بی‌آبی در کشور هشدار داد. حمید فدایی، مدیر پایگاه میراث جهانی تخت جمشید مدیریت شدن منابع آبی، کشت و پرورش و حفر چاه‌های غیرمجاز در نقاط مختلف خصوصاً در دشت مرودشت و محدوده سایت تخت جمشید و نقش رستم، از جمله عواملی می‌داند که فرونشست را به جان تاریخ ۲۵۰۰ ساله تخت جمشید، نقش رستم و پاسارگاد انداخت!

عکس: پایگاه میراث جهانی تخت جمشید